

Порівняльна характеристика образів Якіма Сомка та Івана Брюховецького (за романом П. Куліша «Чорна рада»).

ТЕОРЕТИЧНИЙ БЛОК

"А в нас над усе - честь і слава, військова справа, щоб і сама себе на сміх не давала, і ворога під ноги топтала... Слава ніколи не вмере, не поляже, лицарство козацьке всякому розкаже".

"Чорна рада", слова Кирила Тура

У романі П. Куліша «Чорна рада» широко й детально, в живих образах та виразних яскравих картинах змальовано доленосні для української нації часи Руїни. Складними були відносини між простим козацтвом, але серед запорожців П. Куліш зобразив і таких представників минувщини, яких він возвеличив і з гордістю пишався ними.

Сьогодні проаналізуємо образи претендентів на гетьманську булаву, визначимо історичну та художню правду у творі. З'ясуємо яким же повинен бути справжній патріот, державний діяч України.

Переходячи до історичних образів Якіма Сомка та Івана Брюховецького, слід розуміти, що саме ці люди у свій час вирішували питання підлеглості чи незалежності України, проблему національного відродження чи національного занепаду. Час був дуже тяжкий. Яким Сомко прагнув зробити перепис, щоб утихомирити людей і визначити кожному місце в суспільстві: козаки мали захищати свій рідний край, селяни - орати і сіяти, науковці рухати науку і прогрес.

Брюховецький кинув же безглузду утопічну ідею рівності, яку й не думав впроваджувати в життя, але яка була унікальною наживкою для черні, що могла забезпечити йому перемогу на виборах. Звичайно, переміг користолюбний Брюховецький, але і Яким Сомко був винен у тому, що не провів належної агітації, не згуртував своїх прибічників.

Після невдалих виборів настала похмура ніч Великої Руїни, бездержавності, повного закабалення України Польщею та Росією.

Які ж вони, історичні постаті Яким Сомко та Іван Брюховецький?

Сомко Яким Семенович (наказний гетьман України-Руси 1660-1663) – прилуцький полковник, брат першої жінки Б. Хмельницького. Очолював козацьке військо в битвах проти Кримського ханства та Московії. Після Чорної Ради під Ніжином, де гетьманську булаву перебрав І. Брюховецький, за наказом останнього був страчений разом зі своїми прибічниками (18.09.1663)

Брюховецький Іван Мартинович (лівобережний гетьман 1663-1668) – ставленик Московії, проголошений гетьманом на Ніжинській Чорній Раді 17-18 червня 1663 року. На Чорній Раді за гетьманську булаву Лівобережної України боролися два свояки Б. Хмельницького – наказний гетьман Яким Сомко (брат першої жінки Хмельницького) і ніжинський полковник Василь Никифорович Золотаренко, він же Нечипоренко та Васюта Ніжинський (брат останньої жінки Хмельницького)

Портрети

красивий, високий, міцний, кремезний, кругловидий, русявий, голова в кучерях, як у золотому вінку, очі ясні, веселі як зорі, ходить, говорить по-гетьманськи, у дорогому вбранні

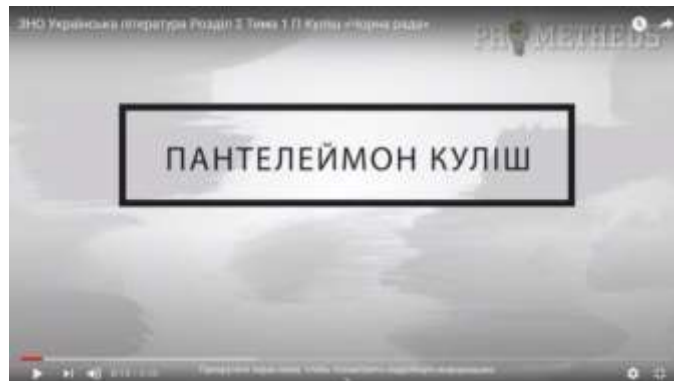
середнього віку, середнього росту, постать і врода зовсім не гетьманська, так наче чоловік простенький, тихенький (не ватажок), очі якісь чудні, читає із-під тишка (злодій...пройдисвіт, гадюка)

Риси характеру й вдачі:

цінує в людині високі моральні ідеали, дотримувався козацької моралі, мудрий політичний державний діяч, героїчна смерть	позирав гордо...узявшись у боки, потокає розпусникам, зрадив козацьким законам, моралі, підступність, слабкодухість, «собаці собача смерть»
---	---

Перегляньте відеоурок ЗНО Українська література Розділ 2 Тема 1 П. Куліш «Чорна рада» Режим доступу:

<https://www.youtube.com/watch?v=CZLdSnGCzes>

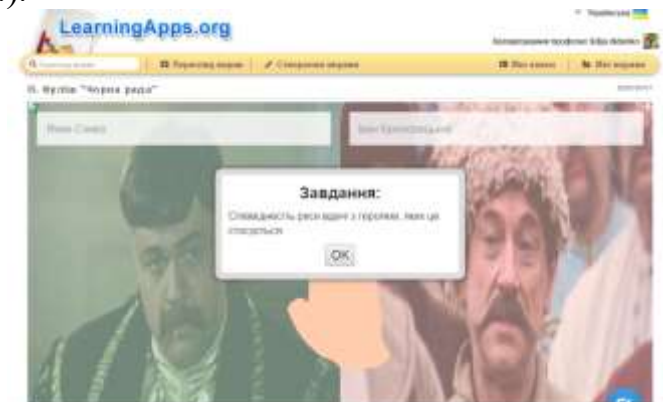
Отже, якщо образ Сомка автор змальовує в прикрашеному, романтичному вигляді, прагнучи показати людину державного розуму, державних інтересів, то Брюховецького він характеризує як підступну зрадливу і амбіційну натуру. Це політичний авантюрист, людина без честі і гідності. В образі Яким Сомка автор утілює власний ідеал гетьмана - освіченого, розумного, талановитого діяча, здатного об'єднати всі землі України в самостійну державу шляхом відновлення її давньої слави.

ПРАКТИЧНИЙ БЛОК

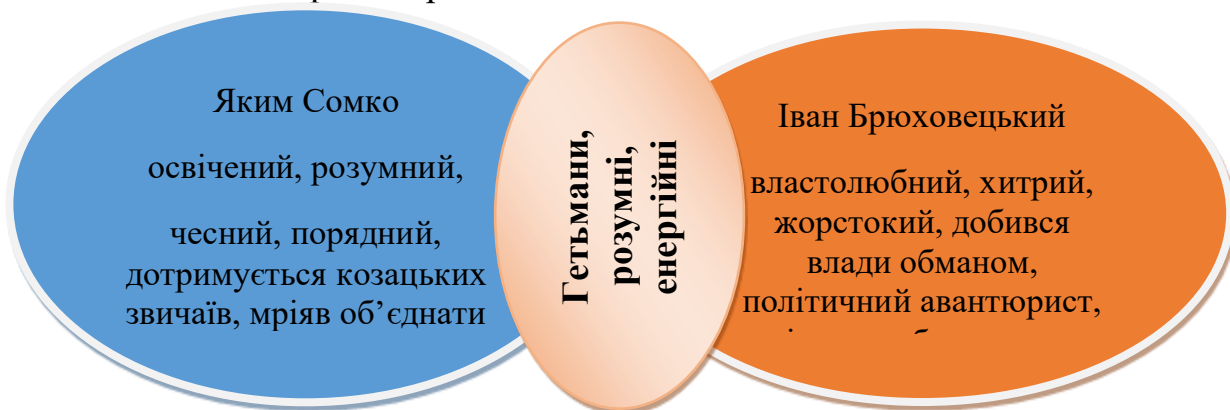
1. **Створіть портрет героя за поданими рисами.** П. Куліш «Чорна рада» Режим доступу: <https://learningapps.org/display?v=prrx64ddn20> (автор – Діденко Л.).

2. Співвіднесіть риси вдачі з героями, яких це стосується. П. Куліш «Чорна рада» Режим доступу: <https://learningapps.org/display?v=pxj6sjnf320> (автор – Діденко Л.).

3. Розгляньте порівняльну характеристику Якіма Сомка та Івана Брюховецького (діаграма Вена) за твором П. Куліша «Чорна рада». Запам'ятайте спільні та відмінні риси героїв.

БЛОК КОНТРОЛЮ. Домашнє завдання

1. Питання для самоконтролю

- Що мав на увазі І. Брюховецький, проголошуючи рівність між козаками? Чи дотримав він свого слова?

- Чи можна за допомогою портретної характеристики І.Брюховецького з'ясувати ставлення П. Куліша до свого героя? Чим це зумовлено?
- Як ви вважаєте, через що виникла розбіжність у поглядах Я. Сомка та І. Брюховецького щодо подальшої майбутньої долі України? Свої переконання обґрунтуйте.
- Чи правильно вчинив Я. Сомко, відмовившись від допомоги Кирила Тура?